

ارزیابی عملکرد مسجد در قرون نخستین اسلامی

رقیه امینی*

اصغر منتظرالقائم**

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تحلیل کارکردهای مسجد، بررسی علل تداوم آن در معماری اسلامی و روشن ساختن جایگاه مسجد در شهر اسلامی می‌باشد. یکی از شاخصه‌های شهر اسلامی مسجد می‌باشد. مسجد کانون تجلی هویت معنوی مسلمانان است که از صدر اسلام تاکنون به عنوان مهم‌ترین عنصر معماری مورد توجه قرار گرفته است و به شهر اسلامی محوریت می‌بخشد. مهم‌ترین کارکرد مسجد عبادت است اما در قرون نخستین اسلامی، همچون برخی از مساجد امروزی، کارکرد مسجد به عبادت محدود نمی‌شد بلکه در راستای تحقق اهداف دین اسلام، امور فرهنگی - آموزشی، سیاسی، نظامی، اجتماعی و قضایی نیز در این مکان مورد توجه واقع می‌گردید. اما با گسترش اسلام و تعدد نیازهای جامعه، کارکرد مسجد نیز اختصاصی‌تر شد و از آن میان کارکرد مذهبی و آموزشی آن تداوم یافت. لذا در صدر اسلام مسجد هم مفهومی دینی داشت و هم کارکرد آموزشی و اجتماعی.

واژگان کلیدی: مسجد، مسجدالنبی، معماری اسلامی، شهر اسلامی.

* دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ اسلام

** دانشیار گروه تاریخ دانشگاه اصفهان